

Vergaderjaar 2002–2003

23 432

De situatie in het Midden-Oosten

Nr. 61

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 23 oktober 2002

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken¹ heeft op 1 oktober 2002 overleg gevoerd met minister De Hoop Scheffer van Buitenlandse Zaken over:

- **de ontwikkelingen rond Irak;**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 30 september 2002 over Irak.**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Van Aartsen** (VVD) zegt de beoordeling van de regering van het rapport «Iraq's weapons of mass destruction; the assessment of the British government» (het Britse rapport) te steunen. Uit dit rapport blijkt eens te meer dat Irak een groot probleem is voor zowel de internationale gemeenschap als de regio en de Irakezen zelf. Hij zegt het daarom te betreuren dat de EU zich in de discussie die deze zomer over Irak is gevoerd, aan de zijlijn heeft gepositioneerd. De zwakke positie van de EU is verder mede het gevolg van de opstelling van bondskanselier Schröder die de unilateralistie binnen de administratie van de VS wel in hun overtuiging moet hebben gesterkt.

Op het Gymnich-overleg in Helsingör moest worden geprobeerd, de meningsverschillen binnen de EU met de mantel der liefde te bedekken. Dat laat eens te meer zien dat de buitenlandpolitiek van de EU grote zwakheden kent. Zo wordt er te weinig geïnvesteerd in bilaterale contacten; is de hoge vertegenwoordiger, Solana, bij het conflict rond Irak onzichtbaar en is het de vraag of het Europese voorzitterschap wel voldoende sturend optreedt.

Op dit moment is het onduidelijk of deze crisis zal leiden tot de val van Saddam Hoessein. De heer Van Aartsen zegt desondanks benieuwd te zijn naar het denken in de VS over de post-conflictfase. De VS lijken namelijk het belang van «nation building» hoger in te schatten dan in het verleden. Hoe bereiden overigens de EU en Nederland zich voor op deze fase? Ten slotte vraagt hij wat de situatie is in de landen in de regio en meer in het bijzonder hoe Iran zich opstelt tegenover de ontwikkelingen rondom Irak.

¹ Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), Vos (GroenLinks), De Graaf (D66), Dijkema (PvdA), Van Oven (PvdA), De Haan (CDA), voorzitter, Koenders (PvdA), Karimi (GroenLinks), Timmermans (PvdA), Van Bommel (SP), Eurlings (CDA), Wilders (VVD), Van Aartsen (VVD), Janssen van Raay (LPF), ondervoorzitter, Zvonar (LPF), Smulders (LPF), Palm (LPF), Ormel (CDA), Ferrier (CDA), Teeven (Leefbaar Nederland), Huizinga-Heringa (ChristenUnie), De Nerée tot Babberich (CDA), Van Dijk (CDA), Haverkamp (CDA). Plv. leden: Blaauw (VVD), Dittrich (D66), Bussemaker (PvdA), Arib (PvdA), Albayrak (PvdA), Van den Brand (GroenLinks), Netelenbos (PvdA), Van Velzen (SP), Sterk (CDA), Monique de Vries (VVD), Jorritsma-Lebbink (VVD), De Jong (LPF), Wiersma (LPF), Herben (LPF), Rambocus (CDA), Jense (Leefbaar Nederland), Van der Staaij (SGP), Van Winsen (CDA), Çörüz (CDA), Van den Doel (VVD).

De heer **Koenders** (PvdA) wijst erop dat in de VS de politieke beslissing over de wijze waarop in Irak moet worden gekomen tot «regime change» nog niet is gevallen. Dit neemt echter niet weg dat de oorlogsvoorbereidingen in volle gang zijn. Is dit beeld bevestigd in het gesprek van de minister met de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Powell? Of de keuze van de VS voor de route via de VN definitief is, is mede afhankelijk van het debat over de wenselijkheid van unilateraal ingrijpen dat op dit moment in het Congres wordt gevoerd. Welke indruk heeft de minister aan dit debat overgehouden en hoe beoordeelt hij de kritiek van de democraten?

Irak heeft aangegeven zich zonder voorwaarden te zullen voegen naar de eisen van de veiligheidsraadsresolutie (VR-resolutie) 1284. Desondanks wordt er onderhandeld over een nieuwe resolutie. Wat is de mening van de minister over deze nieuwe resolutie? Moet niet worden voorkomen dat deze resolutie wordt gebruikt om een oorlog te legitimeren waartoe eigenlijk al is besloten?

In Wenen wordt door Blix, het hoofd van UNMOVIC, met vertegenwoordigers van de regering van Irak gesproken over de terugkeer van de wapeninspecteurs. De VS pleiten echter tegelijkertijd voor het bevriezen van deze gesprekken totdat er duidelijkheid is over een nieuwe resolutie. Sluit de minister zich aan bij dit pleidooi of is hij het ermee eens dat het van meer belang is dat de wapeninspecteurs op zo kort mogelijke termijn terugkeren?

Het is inmiddels een breed gedeelde mening dat het Britse rapport en het rapport van het International Institute for Strategical Studies geen nieuwe informatie bevatten en geen rechtvaardiging zijn voor militair optreden op korte termijn. Is de minister het eens met de kritiek dat door deze rapporten het accent ten onrechte wordt verlegd van terrorismebestrijding naar massavernietigingswapens?

Het VK en de VS hebben recentelijk luchtaanvallen op Irak uitgevoerd. Worden die uitgevoerd ter bescherming van de «safe areas» of dienen zij andere doeleinden? Wordt hierover gerapporteerd aan de Veiligheidsraad en, zo niet, bekritiseert de regering deze gang van zaken dan?

Het is opvallend dat in de brief staat dat Powell de Europese opstelling zeer waardeert. Kan de minister aangeven hoe deze opmerking zich verhoudt tot de door iedereen te constateren Europese verdeeldheid? De minister heeft hierover ongetwijfeld met Powell gesproken. Hoe beoordeelde hij de opstelling van Nederland?

Vervolgens vraagt de heer Koenders of de minister in Washington heeft gesproken over de ISAF-operatie. Deze vraag is van belang, omdat door de Duitse regering een verband wordt gelegd tussen deze operatie en het beleid voor Irak.

Israël heeft de bezetting van het kantoor van Arafat beëindigd onder sterke druk van de VS. Het is duidelijk dat die druk is uitgeoefend met het oog op mogelijke acties tegen Irak. Heeft de minister hierover met Powell gesproken?

In de brief wordt niet ingegaan op de gevolgen van een oorlog met Irak voor de Irakese bevolking. Wat is hiervan de reden? Vervolgens vraagt de heer Koenders of er contacten zijn met de Irakese oppositie over de situatie die ontstaat na de val van Saddam Hoessein.

President Wellink van De Nederlandsche Bank heeft gewezen op de economische gevolgen van een oorlog met Irak. Zijn zijn opmerkingen van invloed geweest op het beleid van de regering?

Ten slotte vraagt hij of de minister tijdens zijn bezoek aan de VS heeft gesproken over de rol van de NAVO bij een eventuele oorlog met Irak.

Mevrouw **Karimi** (GroenLinks) benadrukt dat de regering heeft bijgedragen aan de verdeeldheid in de Europese Unie door de VS te steunen in hun streven te komen tot een nieuwe resolutie. Een dergelijke resolutie is bovendien niet langer nodig om de wapeninspecteurs terug te laten

keren, omdat Irak hier inmiddels mee heeft ingestemd. Kan de minister aangeven waarom hij een voorstander is van een nieuwe resolutie? De opstelling van de regering lijkt vooral ingegeven te zijn door de wens om de VS hand- en spandiensten te verlenen bij deze prestigeoorlog. Zo is de regering nog steeds niet ingegaan op de risico's die zijn verbonden aan een oorlog met Irak. Is de minister bereid om dat in dit overleg wel te doen en, zo ja, zal hij dan specifiek ingaan op de gevaren van de inzet door Irak van chemische en biologische wapens en de destabilisatie van de regio?

Mevrouw Karimi vraagt vervolgens of door de gebeurtenissen rond Irak de aandacht niet wordt afgeleid van de strijd tegen het internationale terrorisme en de wederopbouw van Afghanistan.

Uit berichten in de pers valt op te maken dat de minister de overtuiging is toegedaan dat een preventieve oorlog niet tot de nieuwe buitenland-doctrine van de VS behoort en dat het buitenlandse beleid en het veiligheidsbeleid van de VS niet fundamenteel zijn gewijzigd. Is hij bereid om dit toe te lichten?

Ten slotte vraagt mevrouw Karimi of het waar is dat de Irakese oppositie door de VS wordt getraind en van wapens wordt voorzien. Verder maken, naar verluidt, de heren Ayaad Alawi, het voormalige hoofd van de veiligheidsdienst van Irak, en Nazar Al Khazraji, de generaal die verantwoordelijk is voor de inzet van gifgas tegen de Koerden, deel uit van de Irakese oppositie. Er wordt zelfs beweerd dat zij de opstand binnen Irak zouden moeten leiden, ingeval van een Amerikaanse aanval. Kan de minister dit, eventueel schriftelijk, bevestigen?

De heer **Van Bommel** (SP) vraagt wat het standpunt van de minister is over de opmerking van Powell dat de onderhandelingen van Blix met de Irakese overheid beëindigd zouden moeten worden. Als de regering de VS hierin steunt, hoe verhoudt zich dat dan tot het eerdere standpunt van de regering dat het accent moet worden gelegd op de terugkeer van de wapeninspectieteams?

Het politieke doel van de internationale gemeenschap is de terugkeer van de wapeninspectieteams. Het is dan ook van belang dat de regering onomwonden haar vertrouwen uitspreekt in de inspanning van Blix. Dat is van des te meer belang, omdat er door sommigen wordt getwijfeld aan de mogelijkheden van UNMOVIC en niet kan worden toegestaan dat de VS dubbelspel spelen.

In de brief staat dat er wordt gewerkt aan resoluties die «het werk van UNMOVIC de noodzakelijke steun in de rug geven». Betekent dit dat de regering een nieuwe resolutie of nieuwe resoluties noodzakelijk acht? De heer Van Bommel zegt deze noodzaak zelf niet in te zien, omdat in de resoluties 687 en 1284 wordt gesproken over de onvoorwaardelijke, onmiddellijke en onbeperkte toegang voor de wapeninspectieteams. De regering heeft eerder uitgesproken dat een nieuwe resolutie wenselijk is. In de brief wordt echter het woord «noodzakelijk» gebruikt. Betekent dit dat de regering haar standpunt heeft veranderd?

De regering van de VS heeft het Congres een ontwerp-resolutie voorgelegd die haar machtigt om de uitvoering van de relevante VR-resoluties met geweld af te dwingen. Kan de minister aangeven onder welke voorwaarden de VS hiertoe zullen overgaan? Is hij bereid om de Kamer de tekst van deze ontwerp-resolutie te doen toekomen en wat is het standpunt van de regering over deze ontwerp-resolutie?

De heer Van Bommel zegt dat het Britse rapport veel conclusies bevat die slechts in enkele gevallen met bewijzen worden gestaafd. Hoe beoordeelt de minister dit rapport? De regering schrijft dat het rapport het beeld van de regering bevestigt. Als dat zo is, waarom heeft de regering de Kamer dan niet eerder van haar bevindingen op de hoogte gesteld?

Het accent in de discussie over Irak ligt in het VK op massavernietigingswapens en in de VS steeds meer op «regime change». Waarom schaarde de

regering zich achter het standpunt van de VS als het doel van de VS zo duidelijk verschilt van dat van de Nederlandse regering? Heeft de minister met Powell over dit doel van de VS, dat niet wordt gedekt door een VR-resolutie, gesproken?

Het wordt steeds duidelijker dat de VS een actie tegen Irak voorbereiden volgens het scenario dat voor Afghanistan is gebruikt. Kan de minister aangeven welke risico's hieraan zijn verbonden voor de Irakezen zelf, de regio en de internationale economie?

Ten slotte merkt de heer Van Bommel op dat de Nederlandse regering in een te vroeg stadium haar steun heeft uitgesproken voor het beleid van de VS, aangezien Nederland nu lijkt te worden meegezogen in een politiek spel van de VS.

De heer **Van der Vlies** (SGP) zegt het beleid, zoals uiteengezet in de brief, te steunen. Zijn fractie is nog steeds een voorstander van een nieuwe, krachtige VR-resolutie. Hij tekent hier echter wel bij aan dat de internationale gemeenschap niet met gebonden handen mag toekijken als een dergelijke resolutie niet wordt aangenomen. Daarvoor is de dreiging die van Irak uitgaat, te ernstig.

Hij wijst er vervolgens op dat de onderhandelingen van Blix met de regering van Irak worden gefrustreerd door de verdeeldheid van de internationale gemeenschap. Het succes en het tempo van de wapeninspecties zijn immers in hoge mate afhankelijk van de diplomatieke druk die de internationale gemeenschap uitoefent, druk die alleen uitgeoefend kan worden door een eensgezinde internationale gemeenschap. Het is met het oog hierop verrassend dat staatssecretaris Van Ardenne in haar hoedanigheid van minister van Buitenlandse zaken ad interim in NRC Handelsblad van 28 september de boude uitspraak heeft gedaan dat de dialoog met Irak afgesloten is. Kan de minister deze uitspraak nuanceren?

Ten slotte wijst de heer Van der Vlies erop dat de eventuele val van Saddam Hoessein er niet toe mag leiden dat de Irakese bevolking verweesd achterblijft. De internationale gemeenschap draagt hiervoor de verantwoordelijkheid en dat roept de vraag op of dit aspect in de huidige discussies niet onderbelicht blijft.

De heer **De Graaf** (D66) wijst erop dat er onduidelijkheid bestaat over de positie die de VS innemen. Zijn zij uit op effectuering van de bestaande VR-resoluties of streven zij nog steeds eerst en vooral naar «regime change»? Deze onduidelijkheid wordt nog vergroot door de openlijk uitgesproken verdenking van onder meer de VS dat Irak wapeninspecties nooit onvoorwaardelijk zal toestaan. Hierdoor en door de opstelling van Frankrijk en China in de Veiligheidsraad wordt het moeilijker om het doel van de internationale gemeenschap, terugkeer van de wapeninspectieteams, te realiseren.

Het is opmerkelijk dat de VS, ondanks de oorlogsvoorbereidingen, niet erg eensgezind zijn over de noodzaak van een oorlog met Irak. Zo heeft bijvoorbeeld Al Gore, nog steeds een eminent leider van de democraten, zich buitengewoon kritisch uitgelaten. Vindt de minister het met hem verontrustend dat de VS zo weinig eensgezind zijn?

De heer De Graaf zegt niet bij voorbaat elk militair ingrijpen tegen Irak af te wijzen. Voordat hiertoe wordt overgegaan, moet echter wel overtuigend bewezen zijn dat de huidige situatie in Irak ingrijpen noodzakelijk maakt. Is de minister het met hem eens dat uit het Britse rapport niet blijkt dat Irak op dit moment een accuut gevaar vormt? Wat vindt hij verder van de kritiek dat dit rapport bestaat uit opgewarmde klikkies?

Het is zeer moeilijk in te schatten wat de gevolgen zullen zijn van militair optreden tegen Irak voor de buitengewoon fragiele situatie in het Midden-Oosten. Heeft de minister hierover gesproken met Powell en, zo ja, kan de minister dan aangeven hoe hij deze gevolgen inschat?

Een overtuigende VR-resolutie als basis voor eventuele militaire acties tegen Irak is absoluut noodzakelijk voor de opbouw van de internationale rechtsorde. De minister leek dit standpunt eerder niet te onderschrijven, aangezien hij stelde dat militair ingrijpen door de VS zonder VR-resolutie niet bij voorbaat moet worden uitgesloten. Is de minister in de brief niet enigszins teruggekomen op dit standpunt?

Een militaire actie tegen Irak brengt zeker het risico met zich dat de internationale coalitie tegen het terrorisme wordt verzwakt of uiteenvalt. Hoe schat de minister dit risico in?

Het is niet denkbeeldig dat de wereld slechter af is met een Irak zonder Saddam Hoessein als dit land na zijn val aan zijn lot wordt overgelaten. Kan de minister verzekeren dat de situatie na de eventuele val van Saddam Hoessein aan de orde is geweest in zijn gesprekken met Powell? Kan de minister zijn oordeel geven over de rol van de Europese Unie? Het VK en de VS pleiten voor één VR-resolutie en Frankrijk voor twee resoluties. Hoe beoordeelt de minister dit en wat is het voordeel van de Franse optie?

Ten slotte herinnert de heer De Graaf eraan dat de minister zich in NRC Handelsblad van 16 september heeft laten ontvallen dat de Nederlandse regering de principebereidheid tot eventuele militaire ondersteuning wel heeft, maar dat zij overigens nog lang niet zo ver is. Heeft de minister dit standpunt aan de VS overgebracht en, zo nee, waarom is hij dan met dit standpunt naar buiten gekomen?

Mevrouw **Huizinga-Heringa** (ChristenUnie) zegt verheugd te zijn dat de internationale consensus over de noodzaak om het VN-spoor te volgen, steeds groter wordt. Zij zegt daarbij vooral te denken aan de verandering in de opstelling van president Bush.

De regering zegt ervan overtuigd te zijn dat de medewerking van Irak aan UNMOVIC uitsluitend te danken is aan de internationale druk en dat die druk daarom in stand moet blijven. Kan de minister toelichten hoe die druk in stand kan worden gehouden?

Er wordt onderhandeld over een nieuwe VR-resolutie. Deze onderhandelingen lijken zich echter in een impasse te bevinden, nu er een vruchteloze discussie wordt gevoerd over de noodzaak van één of twee resoluties.

Hoe beoordeelt de minister dit?

De regering van de VS heeft aan het congres een ontwerp-resolutie voorgesteld die het haar mogelijk maakt om met militair geweld de naleving van de relevante VR-resoluties af te dwingen. Hoe beoordeelt de minister deze ontwerp-resolutie? Is een en ander niet in tegenspraak met de eerder geuite bereidheid om het VN-spoor te volgen?

Nu de val van Saddam Hoessein niet langer kan worden uitgesloten, moet zeker worden nagedacht over het lot van de Irakese bevolking. Zal de minister daaraan aandacht besteden?

Ten slotte wijst mevrouw Huizinga erop dat de VS zich eerder wel degelijk hebben uitgesproken voor «regime change». Is dit streven een van de redenen dat de VS aandringen op een nieuwe VR-resolutie?

De heer **Eurlings** (CDA) benadrukt dat het volgens het bestandsakkoord uit 1991 aan Irak is om te bewijzen dat men niet beschikt over massavernietigingswapens. Dat neemt niet weg dat het Britse rapport een nuttige bijdrage is die eens te meer laat zien dat van Irak nog steeds een grote dreiging uitgaat. Onderschrijft de minister het rapport en kan hij dieper ingaan op de meest alarmerende passages en de onderbouwing daarvan? Vervolgens vraagt hij of de reis van de minister naar de VS additionele bewijzen heeft opgeleverd.

De dreiging die van Irak uitgaat, moet op zo kort mogelijke termijn, risicoarm en zo mogelijk breed gedragen worden weggenomen. Er zal daarom grote diplomatieke druk op Irak moeten worden uitgeoefend. Daarvoor lijkt nu te zijn gekozen, omdat uit de rede van president Bush

voor de algemene vergadering van de VN blijkt dat hij is teruggekomen op zijn eerdere standpunt dat diplomatie een gepasseerd station is en dat een preventieve aanval de enige weg is.

De diplomatieke weg zal ook in de toekomst moeten worden bewandeld. Het is daarom hoogst betreurenswaardig dat de EU niet in staat is om eensgezind te opereren. Zo hebben Frankrijk en het VK de laatste dagen tegengestelde posities ingenomen tegenover de ontwerpresolutie die aan het Congres is voorgelegd. Kan de minister aangeven of en, zo ja, over welke mogelijkheden Nederland beschikt om Europa tot meer eensgezindheid te bewegen? Hoe beoordeelt hij overigens deze ontwerpresolutie? In dit verband is de rol van bondskanselier Schröder van groot belang, want zijn opstelling leidt tot meer Europese verdeeldheid en speelt juist de haviken in de VS in de kaart. Kan de minister aangeven of zich nog een wijziging in het standpunt van bondskanselier Schröder heeft voorgedaan, nu bij hem de ergste verkiezingskoorts wel verdwenen moet zijn? Ten slotte wijst de heer Eurlings er met klem op dat inspecties alleen niet genoeg zijn en dat de massavernietigingswapens daadwerkelijk moeten worden vernietigd. Dat is echter alleen mogelijk als de internationale gemeenschap beschikt over een stok achter de deur. Voldoet de nieuwe resolutie aan deze eis?

Het antwoord van de minister

De **minister** zegt dat hij de bekering van de VS tot het VN-spoor niet had voorzien. Deze markante verandering in opstelling wordt door alle EU-lidstaten gesteund. Dat geldt dus ook voor het VK, een land dat op dit moment actief meewerkt aan een nieuwe VR-resolutie. Deze resolutie is nodig, omdat het hele corpus aan VR-resoluties niet heeft kunnen voorkomen dat de internationale gemeenschap door Irak voortdurend om de tuin is geleid. Op de Algemene Raad van 30 september is aangegeven dat een nieuwe resolutie een dezer dagen door de Veiligheidsraad kan worden besproken. Volgens berichten uit de VS kan vervolgens in oktober over deze resolutie worden gestemd.

Het gebruik van geweld om een «regime change» tot stand te brengen, is geen onderdeel van de discussie over een nieuwe VR-resolutie. Het kan dan ook een gevolg zijn van de bekering van de VS tot het VN-spoor dat de woorden «regime change» niet zijn gevallen in de gesprekken die in Washington zijn gevoerd. Een en ander kan niet verbloemen dat deze woorden eerder wel veelvuldig zijn gevallen. Overigens zou «regime change» op zichzelf natuurlijk een zegen zijn voor de bevolking van Irak. Een eensgezinde opstelling van de EU-lidstaten is, ondanks de inspanningen van het Deense voorzitterschap, ver te zoeken. De opstelling die bondskanselier Schröder tijdens de verkiezingscampagne heeft ingenomen, heeft hieraan zeker bijgedragen. De minister zegt het vooral te betreuren dat de bondskanselier heeft gezegd dat hij militair ingrijpen, zelfs als een dergelijke actie door een VR-resolutie wordt gelegitimeerd, niet politiek zal steunen.

De rol van de heer Solana kan niet anders dan bescheiden zijn, omdat de EU onderling zo verdeeld is. Een en ander neemt niet weg dat er binnen de EU eensgezindheid bestaat over het uitgangspunt dat alleen de VN een uitweg kan bieden uit deze crisis. De minister benadrukt dat het VN-spoor is gericht op de terugkeer van de wapeninspecteurs en het voorkomen van militair ingrijpen. Gezien deze consensus en de huidige opstelling van de VS is de conclusie dan ook geheel onjuist dat er een weg is ingeslagen die onvermijdelijk tot het gebruik van geweld zou moeten leiden. Geweld was en is het ultimum remedium. «Was het ultimum remedium», want ook de resoluties 687 en 1284 legitimeren onder omstandigheden het gebruik van geweld.

De minister zegt dat de gesprekken met Wolfowitz, Rice en Powell hem in zijn overtuiging hebben gesterkt dat de VS van mening zijn dat een

ultieme poging moet worden gedaan om de wapeninspecteurs op basis van een straffere resolutie naar Irak te laten terugkeren. Vooral nog is het onduidelijk wat de uitkomst zal zijn van het debat in de Veiligheidsraad over de inhoud en wenselijkheid van één resolutie versus het Franse voorstel te komen tot twee resoluties. In deze resolutie of resoluties zal in ieder geval moeten worden aangegeven wat de volgende stap is als Irak niet voldoet aan die resolutie(s) of wederom probeert, het werk van de wapeninspecteurs te traineren. Dat is ook het standpunt van de Franse regering. Het gaat overigens te ver om te spreken over een impasse in de onderhandelingen.

Als deze resolutie of resoluties niet tot de terugkeer van de wapeninspecteurs leiden of Irak de wapeninspecties ondanks deze resolutie(s) frustreert, is het de opvatting van de regering dat in de Veiligheidsraad een debat zal moeten worden gevoerd over de stappen die dan zullen worden gezet. Een en ander betekent dus niet dat een van de leden van de Veiligheidsraad op dat moment alsnog een veto kan uitspreken over een van de clausules in de resolutie(s). In dit debat zal moeten worden vastgesteld dat Irak niet heeft voldaan aan de resolutie(s). Dat sluit aan bij het uitgangspunt van de regering dat zij in die onverhoopte situatie altijd een eigen politieke afweging zal maken. Uiteraard zal met de Tweede Kamer over de uitkomst van die politieke afweging worden gesproken.

Het is goed om in het oog te houden dat Blix in Wenen gesprekken voert met en zeker niet onderhandelt met vertegenwoordigers van de Irakese regering. De laatste stand van zaken is dat deze gesprekken nog niet tot overeenstemming hebben geleid en dat Blix de VN op 3 oktober op de hoogte zal brengen van de uitkomsten van deze gesprekken. Wel is al duidelijk dat de Irakese regering tot nu toe geen blijk heeft gegeven van enige bereidheid om de wapeninspecteurs onvoorwaardelijk toe te laten. De minister zegt dat in zijn gesprekken in Washington uiteraard is gesproken over de situatie die zou kunnen ontstaan na de val van Saddam Hoessein. Daarbij is duidelijk uitgesproken dat de VS er alles aan zullen doen om Irak als eenheidsstaat in stand te houden. Hierover worden momenteel gesprekken gevoerd met de Irakese oppositie.

Mocht deze crisis leiden tot de val van Saddam Hoessein, dan rust natuurlijk de zware verantwoordelijkheid op de VS, de EU en de rest van de wereldgemeenschap om ervoor te zorgen dat de Irakese bevolking niet verweesd achterblijft.

Aan het gebruik van geweld kleven altijd risico's. Dat geldt ook voor een militaire actie tegen Irak. Een en ander neemt niet weg dat er in het geval van Irak even zozeer risico's kleven aan het bij voorbaat uitsluiten van geweld.

De discussie over het Britse rapport mag de aandacht niet afleiden van het feit dat het aan Saddam Hoessein is om aan te tonen dat hij niet beschikt over massavernietigingswapens en de grote hoeveelheid massavernietigingswapens die nog aanwezig was toen de wapeninspecteurs in 1998 Irak verlieten, heeft laten vernietigen. Er is echter geen reden om aan te nemen dat Saddam Hoessein is gestopt met de ontwikkeling van deze wapens. Zo blijkt uit het Britse rapport en de briefing in de VS dat hij ultracentrifugeapparatuur heeft geïmporteerd, klaarblijkelijk met het doel om zijn arsenaal chemische en biologische wapens met atoomwapens uit te breiden. Het gevaar dat hiervan uitgaat, wordt nog vergroot door de wetenschap dat hij in het verleden met verschrikkelijke gevolgen chemische wapens heeft ingezet.

De VS zijn nog steeds in groten getale in Afghanistan aanwezig en werken, nu er door het aflopen van operatie Enduring freedom mensen en materiaal vrijkomen, wel degelijk mee aan de wederopbouw van dit land. De minister benadrukt dat hij in zijn gesprekken in Washington de Amerikanen erop heeft gewezen dat zij een prominentere rol dienen te spelen bij het zoeken naar een oplossing voor het Israëliisch-Palestijnse conflict, omdat dit conflict onlosmakelijk is verbonden met de toekomst van de

regio. Een prominentere rol houdt onder meer in dat de VS de wereld luid en duidelijk hadden moeten laten weten dat het Amerikaanse druk was die de Israëli's ertoe heeft gebracht om de belegering van het hoofdkwartier van Arafat te beëindigen. De begrijpelijke preoccupatie van de VS met Irak mag er immers niet toe leiden dat zij ervan afzien om zich intensief met het Israëli'sch-Palestijnse conflict bezig te houden. Een en ander betekent overigens niet dat de regering van mening zou zijn dat er een directe koppeling kan worden gelegd tussen dit conflict en het probleem Irak. In de gesprekken in Washington is er door de minister op aangedrongen dat op afzienbare termijn een internationale conferentie over het Midden-Oosten wordt georganiseerd. De EU en de VS zijn het in grote lijnen eens over de noodzaak van een dergelijke conferentie.

De minister zegt dat het niet passend is om als minister van Buitenlandse Zaken van Nederland in te gaan op een ontwerp-resolutie die door de president van de VS aan het Congres is voorgelegd en de discussie die daarover in het Congres wordt gevoerd. De regering gaat er echter wel van uit dat president Bush ook na de aanvaarding van deze ontwerp-resolutie het VN-spoor zal blijven bewandelen. Hierin kan pas verandering komen als in de Veiligheidsraad onverhoopt geen overeenstemming wordt bereikt over een nieuwe resolutie.

De troepenopbouw van de VS in de regio draagt bij aan het maximaliseren van de druk op Irak. Deze druk is nodig, omdat de geschiedenis heeft laten zien dat geen enkele wapeninspecteur tot Irak zal worden toegelaten, tenzij er maximale politieke en militaire druk wordt uitgeoefend op Saddam Hoessein. De minister benadrukt dat uit deze troepenopbouw niet mag worden afgeleid dat de VS nu al definitief gekozen zouden hebben voor militair ingrijpen.

De minister sluit zich aan bij de opmerking dat de internationale gemeenschap niet met gebonden handen mag toekijken als er geen nieuwe resolutie door de Veiligheidsraad wordt aangenomen.

Als in de VN een oplossing kan worden gevonden voor de crisis rond Irak, zijn de risico's voor de antiterrorismecoalitie te overzien.

Ten slotte merkt de minister op dat de opstelling die de landen in de regio in zullen nemen, in grote mate afhankelijk is van de nieuwe VR-resolutie, aangezien een aantal landen in de regio duidelijk verontrust is door de mogelijkheid dat er militair geweld zal worden gebruikt tegen Irak.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken,
De Haan

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken,
Van Oort